Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA M. KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [*M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 16. septembrī [1]

Lieta C-300/20

Bund Naturschutz in Bayern e.V.
pret
Landkreis Rosenheim,
piedaloties
Landesanwaltschaft Bayern,
Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht

(*Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējums – Stratēģiskais vides novērtējums – Jēdziens "plāni un programmas" – Ainavas aizsardzības noteikumi, ar kuriem paredz vispārīgus aizliegumus un prasības, kam nav īpašas saistības ar konkrētiem projektiem – Stratēģiskā vides novērtējuma neesamības tiesiskās sekas – Sprieduma iedarbības ierobežojums laikā – Valsts tiesas iespēja īslaicīgi atstāt spēkā valsts tiesību aktu iedarbību

1. Šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir aplūkotas dažas problēmas, kas līdzinās tām, kuras saistībā ar plānu un programmu [stratēģisko] ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk tekstā – "SVN") Tiesa ir iztirzājusi 2020. gada 25. jūnija spriedumā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē [2].

2. Minētajā lietā sniegtajos secinājumos norādīju, ka noteiktu "projektu" vai noteiktu "plānu un programmu" ietekmes (vai iedarbības) uz vidi novērtējums ir viens no Savienības tiesību galvenajiem instrumentiem, lai sasniegtu augstu vides aizsardzības līmeni [3].

[1] Oriģinālvaloda – spāņu.

[2] Spriedums A. u.c. (Vējturbīnas Ālterā un Nēvelē) (C-24/19, EU:C:2020:503; turpmāk tekstā – "spriedums par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē").

[3] Secinājumi, 2020. gada 3. marts (C-24/19, EU:C:2020:143; turpmāk tekstā – "secinājumi lietā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē), 1. punkts.

3. *Projektu* ietekmes uz vidi novērtējumu reglamentē Direktīva 2011/92/ES[4], savukārt *plānu un programmu* ietekmes uz vidi novērtējumu reglamentē Direktīva 2001/42/EK[5]. Abas direktīvas savstarpēji papildina viena otru, jo otrās no minētajām direktīvām "mērķis ir veikt ietekmes uz vidi novērtējumu posmā, kad valsts iestādes veic darbību stratēģisko plānošanu. Tādējādi veicamais ietekmes uz vidi novērtējums ir vispārējs vai plašāks nekā attiecīgais konkrēta projekta novērtējums"[6].

4. Toreiz izklāstīju, ka, "balstoties uz šo premisu, grūti ir precizēt, ciktāl var sniegties SVN [direktīvā noteiktā stratēģiskā vides novērtējuma] prasība. Ir skaidrs, ka tas nav tikai atsevišķu projektu novērtējums, bet tā tomēr nebūtu jāattiecina arī uz visiem dalībvalsts tiesiskajiem regulējumiem, kas ietekmē vidi"[7].

5. Šī lieta skaidri apliecina šīs grūtības, kuras šķiet joprojām pastāvam, neraugoties uz spriedumā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē sniegtajiem paskaidrojumiem. Ir vēl precīzāk jānosaka situācijas, kad plāns vai programma ietver pamatprincipus tādu projektu izstrādei, uz kuriem attiecas IVN direktīvas I un II pielikums, un kad attiecībā uz to tādējādi iepriekš ir jāveic SVN.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības. Direktīva 2001/42

6. Saskaņā ar direktīvas 1. pantu:

"Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni un veicināt noturīgu attīstību, sekmējot ekoloģisko apsvērumu integrēšanu plānu un programmu sagatavošanas un pieņemšanas procesā, nodrošinot, lai saskaņā ar šo direktīvu veiktu vides novērtējumu tādiem plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi."

7. Direktīvas 2. pantā ir noteikts:

"Šajā direktīvā:

a) "plāni un programmas" ir plāni un programmas, tostarp ar Eiropas Kopienas līdzfinansējumu, kā arī visi plānu un programmu grozījumi:

   – kurus sagatavo un/vai pieņem valsts, reģionālā vai vietējā līmenī, vai arī tādi, ko pieņemšanai likumdošanas kārtībā parlamentā vai valdībā sagatavo iestāde, un

   – kas prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem;

b) "vides novērtējums" nozīmē vides pārskata sagatavošanu, apspriešanu, vides pārskata un apspriešanas rezultātu izmantošanu lēmumu pieņemšanai un informācijas sniegšanu par pieņemto lēmumu saskaņā ar 4. līdz 9. pantu;

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "IVN direktīva").

[5] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2001, L 197, 30. lpp.). Tā arī ir pazīstama kā "stratēģiskā vides novērtējuma" direktīva (turpmāk tekstā – "SVN direktīva").

[6] Secinājumi lietā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 36. punkts.

[7] Turpat, 37. punkts.

[..].”

8. Direktīvas 3. pantā ir noteikts:

“1. Vides novērtējumu saskaņā ar 4. līdz 9. pantu veic 2. līdz 4. punktā minētajiem plāniem un programmām, kam var [būt] būtiska ietekme uz vidi.

2. Saskaņā ar 3. punktu vides novērtējumu veic visiem plāniem un programmām:

a) kas sagatavoti lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, zvejniecībā, enerģētikā, rūpniecībā, transportā, atkritumu apsaimniekošanā, ūdens resursu apsaimniekošanā, telekomunikāciju un tūrisma nozarē, pilsētas un lauku plānošanā vai zemes lietošanā un kuros noteikti pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem, kas uzskaitīti I un II pielikumā Direktīvai 85/337/EEK; vai

b) kuru iespējamās ietekmes dēļ uz vidi [kādās teritorijās] ir noteikta prasība veikt novērtējumu saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 6. vai 7. pantu.

3. Šā panta 2. punktā minētajiem plāniem un programmām, kurās noteikta nelielu teritoriju izmantošana vietējā līmenī, vai arī 2. punktā minēto plānu un programmu nelieliem grozījumiem vides novērtējums vajadzīgs tikai tad, ja dalībvalstis konstatē, ka tie var būtiski ietekmēt vidi.

4. Dalībvalstis nosaka, vai citi, 2. punktā neminēti plāni un programmas, kuros noteikti pamatprincipi to projektu turpmākās attīstības saskaņošanai, var būtiski ietekmēt vidi.

5. Dalībvalstis nosaka, vai 3. un 4. punktā minētajiem plāniem un programmām var būt būtiska ietekme uz vidi, izvērtējot katru atsevišķi vai pēc plānu vai programmu veida, vai arī izmantojot abas minētās metodes. Šim nolūkam, lai nodrošinātu, ka uz plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, attiecina šīs direktīvas prasības, dalībvalstīm jāņem vērā attiecīgie II pielikumā noteiktie kritēriji.

[..]”

B. Vācijas tiesības

1. “Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung (UVPG)” (Likums par ietekmes uz vidi novērtējumu)

9. Likuma 2. panta 7. punktā [8] ir norādīts:

“(7) Šajā likumā par plāniem un programmām uzskata tikai tos plānus un programmas, kurus paredz federālais tiesiskais regulējums vai Eiropas Savienības tiesību akti un

1. kuru sagatavošana un pieņemšana ir publiskas iestādes ziņā,

2. kurus sagatavo publiska iestāde pieņemšanai valdībā vai likumdošanas kārtībā vai

[8] 2010. gada 24. februāra redakcijā (*BGBl.* I, 94. lpp.) atbilstoši grozījumiem, kas izdarīti ar 2019. gada 12. decembra likuma (*BGBl.* I, 2513. lpp.) 2. pantu.

3. kurus sagatavo trešā persona, lai tos pieņemtu publiska iestāde.

[..]"

10. Likuma 35. pantā ir noteikts:

"(1) Vides stratēģisko novērtējumu veic plāniem un programmām, kas

1. uzskaitīti 5. pielikuma 1. punktā vai

2. uzskaitīti 5. pielikuma 2. punktā, kurā noteikti pamatprincipi lēmumiem par 1. pielikumā uzskaitīto projektu vai tādu projektu, kuriem saskaņā ar federālās zemes tiesisko regulējumu ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai katra konkrēta gadījuma iepriekšējs novērtējums, pieļaujamību.

(2) Plāniem un programmām, kas nav minēti 1. punktā, stratēģisko vides novērtējumu veic tikai tad, ja tajos ir noteikti pamatprincipi lēmumam par 1. pielikumā uzskaitīto projektu vai citu projektu pieļaujamību un ja pēc konkrēta gadījuma iepriekšēja novērtējuma 4. punkta izpratnē pastāv varbūtība, ka tiem var būt būtiska ietekme uz vidi [..].

(3) Plānos un programmās ir noteikti pamatprincipi lēmumam par projektu pieļaujamību, ja tajos ir iekļauti kritēriji, kas ir nozīmīgi, pieņemot turpmākus lēmumus par atļaujas izsniegšanu, it īpaši par projektu nepieciešamību, apjomu, atrašanās vietu, būtību vai darbības nosacījumiem vai par resursu izmantošanu.

[..]"

2. 2009. gada 29. jūlija "Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (Bundesnaturschutzgesetz – BNatSchG)" (Federālais likums par dabas aizsardzību un ainavu saglabāšanu)

11. Likuma 20. pantā [9] ir noteikts:

"[..]

(2) Dabas un ainavas daļas var aizsargāt

[..]

4. kā aizsargājamās ainavas apvidus saskaņā ar 26. pantu,

[..]."

12. Minētā likuma 26. pantā ir noteikts:

"(1) Aizsargājamo ainavu apvidi ir tiesiski saistošā veidā noteikti apvidi, kuros jānodrošina dabas un ainavas īpaša aizsardzība,

[9] 2009. gada 29. jūlija redakcijā (*BGBl.* I, 2542. lpp.) atbilstoši grozījumiem, kas izdarīti ar 2017. gada 15. septembra likuma (*BGBl.* I, 3434. lpp.) 1. pantu.

1. lai saglabātu, attīstītu vai atjaunotu ekosistēmas veiktspēju un darbību vai atjaunošanās spēju un ilgtspējīgi izmantotu dabas resursus, tostarp aizsargātu noteiktu savvaļas faunas un floras sugu biotopus un dzīvotnes,

2. ainavas daudzveidības, īpatnību un skaistuma vai īpašās kultūrvēsturiskās nozīmes dēļ vai

3. ņemot vērā to īpašo nozīmi atpūtas pasākumiem.

(2) Aizsargājamās ainavas apvidos – it īpaši saskaņā ar 5. panta 1. punktu un sīkāk izstrādātajiem noteikumiem – ir aizliegta jebkāda darbība, kas izmaina šo apvidu raksturu vai kas ir pretrunā to īpašajam aizsardzības mērķim." [10]

3. 2011. gada 23. februāra "Bayerisches Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur (Bayerisches Naturschutzgesetz – BayNatSchG)" (Bavārijas Likums par dabas aizsardzību, ainavas saglabāšanu un atpūtu brīvā dabā)

13. Likuma 12. panta 1. punktā [11] ir noteikts:

"(1) Ja vien šajā likumā nav noteikts citādi, Federālā likuma par dabas aizsardzību un ainavu saglabāšanu 20. panta 2. punkta 1., 2., 4., 6. un 7. apakšpunktā paredzētā dabas un ainavas daļu aizsardzība tiek nodrošināta ar normatīviem noteikumiem. [..]"

14. Likuma 18. pantā ir noteikts:

"(1) Oficiālo atļauju, kas ir prasīta saskaņā ar normatīvajiem noteikumiem [dabas] aizsardzības jomā, aizstāj ar oficiālu atļauju, kas ir prasīta saskaņā ar citām tiesību normām; šo atļauju var izsniegt tikai tad, ja ir izpildītas atļaujas izsniegšanas prasības, kas paredzētas normatīvajos noteikumos [dabas] aizsardzības jomā, un ir saņemta kompetentās iestādes piekrišana saskaņā ar tiesību aktiem dabas aizsardzības jomā.

[..]"

15. Saskaņā ar likuma 51. pantu:

"(1) Kompetence:

[..]

3. pieņemt noteikumus par aizsargājamās ainavas apvidiem saskaņā ar *BNatSchG* 26. pantu ir apriņķiem un bezapriņķa pašvaldībām,

[..]."

[10] Pēc tam, kad šajā lietā bija notikusi tiesas sēde, *BNatSchG* 22. pants tika papildināts ar 2.a un 2.b punktu, lai nodrošinātu, ka spēkā paliek tie tiesību akti, ar kuriem dabas un ainavas aizsardzības teritorijas bija noteiktas pretrunā SVN direktīvai tāpēc, ka attiecībā uz šiem aktiem nebija iepriekš veikts SVN.

[11] *GVBl.*, 82. lpp., atbilstoši grozījumiem, kas izdarīti ar 2019. gada 10. decembra likuma (*GVBl.*, 686. lpp.) 11.a panta 4. punktu.

4. 2013. gada 10. aprīļa "Verordnung des Landkreises Rosenheim über das Landschaftsschutzgebiet "Inntal Süd"" (Rozenheimas apriņķa Noteikumi par aizsargājamās ainavas apvidu "Innas upes ielejas dienvidu daļa")

16. Šo noteikumu[12] 1. pantā ir noteikts, ka "[..] aizsargā Innas [*Inn*] upes ūdensteci, tostarp tās baseinu un aluviālās ielejas".

17. Attiecībā uz aizsardzības mērķi 3. pantā ir noteikts:

"Aizsargājamās ainavas apvidus *Inntal Süd* mērķis ir

1. nodrošināt ekosistēmas veiktspēju; it īpaši saglabāt, aizsargāt un atjaunot aluviālos mežus un cilpveida attekas, kā arī dzīves apstākļus tipiskajām faunas un floras sugām un to biocenozēm;

2. saglabāt dabiskās ainavas daudzveidību, īpatnības un skaistumu; it īpaši stiprināt upes ainavas raksturu un saglabāt lauksaimniecības kultūras ainavu;

3. saglabāt un optimizēt ūdens režīma darbību, lai veicinātu arī Innas upes un tās pieteku ūdensteces nepārtrauktību, kā arī virszemes noteces aizturi;

4. aizsargāt un saglabāt sabiedrībai nozīmīgus ainavas elementus atpūtas pasākumiem, vienlaikus respektējot, cik vien iespējams, dabu un ainavu, un virzīt atpūtnieku satiksmi."

18. Saskaņā ar 4. pantu attiecībā uz aizliegumiem "aizsargājamās ainavas apvidos ir aizliegta jebkāda darbība, kas izmaina to raksturu vai ir pretrunā izvirzītajam aizsardzības mērķim (3. pants)".

19. Saskaņā ar Noteikumu 5. pantu:

"(1) *Landratsamt Rosenheim* (Rozenheimas apriņķa administrācija) – zemākās instances dabas aizsardzības iestādes (*BayNatSchG* 43. panta 2. punkta 3. apakšpunkts) – atļauja ir jāsaņem ikvienam, kas aizsargājamās ainavas apvidū vēlas

1. būvēt, pārbūvēt vai pārveidot jebkāda veida objektus (*Bayerische Bauordnung* [Bavārijas Būvniecības likuma] 2. panta 1. punkts), lai arī saskaņā ar būvnoteikumiem atļauja nav nepieciešama; šajā kategorijā tostarp ietilpst:

   a) ēkas, piemēram, mājokļi, lauksaimniecības vai mežsaimniecības ēkas, vasarnīcas, laivu, pludmales vai instrumentu nojumes, tirdzniecības vietas [..];

   b) žogi un citas barjeras;

   c) piestātnes un krasta konstrukcijas;

[12] *ABl. des Landkreises Rosenheim*, Nr. 5, 2013. gada 26. aprīlis (turpmāk tekstā – "Noteikumi par *Inntal Süd*" vai "Noteikumi").

d) zemes virsmas pārveidošana, veicot rakumus vai uzbērumus, it īpaši jaunu karjeru, grantsbedru, smilšu, dubļu un māla bedru un citu perforāciju, kā arī terehonu izmantošana. Iepriekš minētais neattiecas uz uzbērumiem vai rakumiem, kuru virsmas laukums nepārsniedz 500 m^2 un 0,3 m augstumu vai dziļumu un kuru mērķis ir uzlabot lauksaimniecībā izmantotās zemes augsni;

2. ciktāl tie nav objekti, kas minēti 1. punktā,

   a) uzstādīt paneļus un plakātus, t.sk. reklāmas aprīkojumus, kuru virsmas laukums pārsniedz 0,5 m^2, ja vien tie nav dzīvojamās ēkās un tirdzniecības telpās izvietotas mājokļu vai uzņēmumu nosaukumu norādes;

   b) uzstādīt vadus, kabeļus vai caurules virs un zem zemes virsmas, kā arī uzstādīt stabus;

   c) izveidot vai būtiski pārveidot ceļus, celiņus vai laukumus, konkrēti – kempingus, sporta laukumus, rotaļlaukumus, peldvietas vai līdzīgus objektus;

   d) novietot tirdzniecības furgonus vai uzstādīt, novietot un izmantot tirdzniecības vietas un tirdzniecības automātus;

3. pārvietoties ar jebkāda veida mehāniskajiem transportlīdzekļiem ārpus ceļiem, celiņiem un teritorijām, kas pieejami vispārīgajai lietošanai, vai novietot tos šādās vietās; [..]

4. iegūt ūdeni no zemes virsmas lielākā daudzumā, nekā atļauts koplietošanas vajadzībām, vai no zemes dzīlēm, pārveidot ūdenstilpes, to krastus vai gultnes, ūdens ieplūdi vai aizplūšanu vai pjezometrisko līmeni, veidot jaunas ūdenstilpes vai ierīkot drenāžas sistēmas;

5. nosusināt, izsausināt vai citādi iznīcināt biotopus ar īpašu ekoloģisku nozīmi *BNatSchG* 30. panta un *BayNatSchG* 23. panta izpratnē vai nodarīt tiem būtisku kaitējumu, it īpaši [šajā kategorijā ietilpst] nestabilie purvi, sāļie purvi, niedrāji, purvāji, ar grīšļiem un niedrēm apaugušas mitrās pļavas, molīniju pļavas, avoti, purvainas mežu zemes, meži, purvainie apvidi un aluviālie meži, kā arī dabiskas vai daļēji dabiskas tekošu iekšējo ūdeņu vai stāvošu ūdeņu platības, ieskaitot to krastus un attiecīgo dabisko vai daļēji dabisko veģetāciju, un dabiskas vai daļēji dabiskas aizsērēšanas vietas, cilpveida attekas un periodiski applūstošās teritorijas; [..]

6. uzart siena pļavas, pārveidot tās vairākkārt pļaujamās ganībās, mēslot, noganīt, apmežot;

7. vajāt, sagūstīt vai nogalināt savvaļas dzīvniekus vai iznīcināt to vairošanās vai dzīvotņu vietas vai to ligzdas;

8. izcirst, nozāģēt vai citādi iznīcināt atklātās vietās un ārpus meža augošus atsevišķus kokus, dzīvžogus, birzis vai lauku krūmus, kas raksturo ainavu; [..]

9. pilnīgi vai daļēji izcirst mežaudzes, veikt pirmo apmežošanu vai šajā kontekstā veikt kailcirti, kuras platība pārsniedz 0,5 hektārus, pārveidot lapkoku, jauktu koku vai aluviālus mežus galvenokārt skujkoku mežos vai izveidot īpašus kultūraugus (piemēram, kokaudzētavas);

10. postīt vai būtiski pārveidot ūdenstilpju krastos piekrastes veģetāciju, niedrājus vai meldrājus vai ūdensaugu populācijas, ietiekties niedrājos vai ūdensaugu masās un izmantot ķīmiskos līdzekļus, lai iznīcinātu vai kontrolētu niedrājus vai lai attīrītu grāvjus; [..]

11. noglabāt neatļautās vietās atkritumus, gruvešus u.c. materiālus, ciktāl tiem jau nav piemērojams tiesiskais regulējums par atkritumiem, lai arī nav paredzēts veikt uzbērumu tiesiskā regulējuma par būvniecību izpratnē;

12. uzsliet teltis vai novietot dzīvojamos treilerus (tostarp saliekamās [dzīvojamās] piekabes) vai kemperus neatļautās vietās vai arī atļaut šādas darbības;

13. atļaut lidaparātiem *Luftverkehrgesetz* [Aviācijas likuma] izpratnē pacelties vai nolaisties ārpus atļautajiem lidlaukiem.

(2) Ja vien citās tiesību normās nav noteikts citādi, atļauju izsniedz, ja paredzētais pasākums neizraisa sekas, kas minētas 4. punktā, vai ja šādas sekas var kompensēt, piemērojot papildu noteikumus.

[..]"

20. Attiecībā uz atbrīvojumiem 7. pantā ir noteikts:

"(1) *BNatSchG* 67. pantā noteiktajos apstākļos konkrētos gadījumos var piešķirt atbrīvojumu no šo Noteikumu 4. pantā paredzētajiem aizliegumiem [..]."

II. Faktiskie apstākļi, pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

21. *Landkreis Rosenheim* (Rozenheimas apriņķis, Vācija) ir apstiprinājis Noteikumus par *Inntal Süd*, kas ir stājušies spēkā 2013. gada 27. aprīlī, attiecībā uz tiem neveicot nedz SVN, nedz arī pirms šāda novērtējuma veicamo pārbaudi.

22. Par aizsargājamu Noteikumos ir atzīta 4021 hektāru liela teritorija, kas ir aptuveni par 650 hektāriem mazāka nekā 1952. un 1977. gada noteikumos, kuri ir pilnīgi vai daļēji atcelti.

23. *Bund Naturschutz in Bayern e.V.* (turpmāk tekstā – "*Bund Naturschutz*") ir vides aizsardzības apvienība, kas ir piedalījusies Noteikumu par *Inntal Süd* sagatavošanā. Tā nepiekrita to saturam un apstrīdēja tos *Bayerischer Verwaltungsgerichtshof* (Bavārijas Augstākā administratīvā tiesa, Vācija), kas tās prasību noraidīja kā nepieņemamu.

24. *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Vācija) ir jālemj par revīzijas ("Revision") sūdzību par pirmās instances tiesas nolēmumu.

25. Iesniedzējtiesa uzskata, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem revīzijas sūdzība esot nepieņemama. Pieteikumu veikt tiesiskuma pārbaudi pieteicēja nevar pamatot ne ar vienu likuma pārkāpumu, tāpēc tai nav tiesību celt prasību. Šis pieteikums neesot pieņemams tāpēc, ka Noteikumi par *Inntal Süd* nav lēmums, un saskaņā ar valsts tiesībām neesot jāveic nedz SVN, nedz iepriekšēja pārbaude.

26. Tomēr tā piebilst, ka atbildes uz iesniegtajiem jautājumiem varētu nozīmēt, ka pieteicējas prasījumi būtu jāapmierina.

27. Pirmo divu jautājumu mērķis ir noskaidrot, vai saskaņā ar SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu attiecībā uz Noteikumiem bija jāveic SVN. Ja tas tā būtu, pieteikums būtu pieņemams un tas arī būtu jāapmierina pēc būtības: tiesai noteikti būtu jāatzīst Noteikumu par *Inntal Süd* spēkā neesamība tāpēc, ka to pieņemšanā nav ticis ievērots obligāts procedūras posms.

28. Nozīmīgs lietas atrisināšanai ir arī trešais jautājums par SVN direktīvas 3. panta 4. punktu. Ja Noteikumos par *Inntal Süd* ir paredzēti pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem šīs tiesību normas izpratnē, tādā gadījumā Rozenheimas apriņķim saskaņā ar valsts tiesību aktiem tie iepriekš bija jāizvērtē un tādējādi jāveic atsevišķs vērtējums SVN direktīvas 3. panta 5. punkta izpratnē. Šajā gadījumā prasība būtu pieņemama un pamatota un Noteikumi būtu jāatzīst par spēkā neesošiem.

29. Šajos apstākļos *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa) uzdod šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [SVN] direktīvas [..] 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem, kas uzskaitīti Direktīvas 2011/92/ES (IVN direktīva) I un II pielikumā, tiek noteikti jau tad, kad dabas un ainavas aizsardzības noteikumos ir paredzēti vispārīgi aizliegumi ar iespēju atkāpties no aizlieguma, kā arī atļauju saņemšanas prasības, kam nav īpašas saistības ar IVN direktīvas pielikumos minētajiem projektiem?

2) Vai SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka plāni un programmas ir sagatavoti lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, zemes lietošanā u.tml. tad, ja to mērķis ir noteikt pamatprincipus, kas ir tieši piemērojami vienai vai vairākām attiecīgajām jomām? Vai arī pietiek ar to, ka dabas un ainavas aizsardzības nolūkā tiek reglamentēti vispārīgi aizliegumi un atļauju saņemšanas prasības, kas atļaujas procedūrā ir jāizvērtē attiecībā uz daudziem projektiem un izmantošanas veidiem un var netieši ("automātiski") ietekmēt vienu vai vairākas attiecīgās jomas?

3) Vai SVN direktīvas 3. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pamatprincipi projektu turpmākās attīstības saskaņošanai ir noteikti, ja noteikumos, kas pieņemti dabas un ainavas aizsardzībai, ir paredzēti vispārīgi aizliegumi un atļauju saņemšanas prasības daudziem abstrakti noteiktiem projektiem un pasākumiem aizsargājamā teritorijā, bet noteikumu pieņemšanas laikā konkrēti projekti nav nedz paredzēti, nedz plānoti un tādēļ nav konstatējama īpaša saistība ar konkrētiem projektiem?"

30. Rakstveida apsvērumus iesniedza *Bund Naturschutz*, Rozenheimas apriņķis, *Landesanwaltschaft Bayern* [Bavārijas federālās zemes Juridiskais dienests], Vācijas, Čehijas un Īrijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. Visi lietas dalībnieki, izņemot Čehijas valdību, piedalījās tiesas sēdē, kas notika 2021. gada 7. jūnijā.

III. Vērtējums

A. Pirmais un otrais prejudiciālais jautājums

31. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāds tiesiskais regulējums kā strīdīgie Noteikumi ir plāns vai programma, attiecībā uz kuru ir jāveic SVN.

32. Spriedumā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē Tiesa ir izklāstījusi tostarp šādas atziņas:

"– Šīs direktīvas mērķis, kā tas ir atgādināts tās 1. pantā, ir nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni un sekmēt ekoloģisko apsvērumu integrēšanu plānu un programmu sagatavošanas un pieņemšanas procesā, lai veicinātu noturīgu attīstību."

"– Tāpēc, kā tas izriet no minētā 1. panta, [SVN direktīvas] pamatmērķis ir veikt vides novērtējumu tādiem plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, to izstrādāšanas laikā un vēl pirms to pieņemšanas."

"– Turklāt plaša "plānu un programmu" jēdziena interpretācija atbilst Savienības starptautiskajām saistībām, kas izriet no Espo konvencijas 2. panta 7. punkta."[13]

33. Tiesību normas, kas reglamentē SVN direktīvas piemērošanas jomu, galvenokārt ir ietvertas divos savstarpēji saistītos pantos:

– Direktīvas 2. panta a) punktā ir definētas kumulatīvas prasības, kurām ir jāatbilst plāniem un programmām, lai tiem būtu piemērojama direktīva: a) tos "sagatavo un/vai pieņem valsts, reģionālā vai vietējā līmenī, vai arī [tie ir] tādi, ko pieņemšanai likumdošanas kārtībā parlamentā vai valdībā sagatavo iestāde", un b) tie ir prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem.

– Direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir minēti to plānu un programmu identificēšanas nosacījumi, kuriem, iespējams, ir būtiska ietekme uz vidi un attiecībā uz kuriem tādējādi ir jāveic SVN: a) tie ir sagatavoti attiecībā uz konkrētām (jutīgām) saimnieciskās darbības nozarēm un aktivitātēm, un b) tajos ir "noteikti" pamatprincipi projektu turpmākās attīstības saskaņošanai.

34. Saskaņā ar SVN direktīvas 3. panta 4. punktu SVN ir jāveic arī attiecībā uz tādiem plāniem un programmām, kas attiecas uz darbībām, kuras nav jutīgas, bet kurām ir būtiska ietekme uz vidi. Par šiem plāniem un programmām tiek vaicāts trešajā prejudiciālajā jautājumā.

35. No šīm tiesību normām, aplūkojot tās kopā, faktiski izriet četri nosacījumi, kurus analizēšu, lai noteiktu, vai tāds vietējais tiesiskais regulējums kā Noteikumi par *Inntal Süd* "ir plāns vai programma [SVN] direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē".

[13] Minētā sprieduma 45., 46. un 49. punkts, kuros minēti spriedumi, 2011. gada 22. septembris, *Valčiukienė* u.c. (C-295/10, EU:C:2011:608), 37. punkts, un 2018. gada 7. jūnijs, *Thybaut* u.c. (C-160/17, EU:C:2018:401; turpmāk tekstā – "spriedums *Thybaut* u.c."), 61. punkts.

36. Iesniedzējtiesa balstās uz premisu, ka šie Noteikumi atbilstoši Tiesas judikatūrai "ir plāns vai programma [SVN] direktīvas 2. panta a) punkta izpratnē" [14]. Kā izklāstīšu turpinājumā, piekrītu šim apgalvojumam.

1. Plānu vai programmu sagatavo vai pieņem dalībvalsts iestāde

37. Pirmais nosacījums, kuras izvērtējums parasti nerada ar interpretāciju saistītas problēmas, ir tāds, ka valsts tiesisko regulējumu ir jābūt pieņēmušai vai sagatavojušai dalībvalsts iestādei valsts, reģionālajā vai vietējā līmenī.

38. Šajā lietā nav strīda par to, ka Noteikumus ir pieņēmusi Vācijas vietējās [pašpārvaldes] iestāde, proti, Rozenheimas apriņķis.

2. Plāns vai programma ir paredzēti normatīvajos vai administratīvajos aktos

39. Saskaņā ar SVN direktīvas 2. panta a) punkta otro ievilkumu dalībvalstu iestāžu pieņemtie plāni vai programmas, kas ietilpst tās piemērošanas jomā, ir tādi, "kas prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem".

40. No sprieduma *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. izriet, ka minētās direktīvas izpratnē un tās piemērošanas nolūkā par "prasītiem" ir uzskatāmi plāni un programmas, kuri ir jāpieņem saskaņā ar valsts normatīvajiem vai administratīvajiem aktiem, ar ko nosaka kompetentās iestādes, kurām tie ir jāapstiprina un jānosaka to izstrādes procedūra [15].

41. Sniedzot šo interpretāciju, Tiesa Direktīvu 2001/42 ir interpretējusi *plaši*, uzskatot, ka tā reglamentē plānus un programmas, ko paredz valsts normatīvie un administratīvie akti, neatkarīgi no tā, vai to pieņemšana ir *obligāta* vai *fakultatīva* [16].

42. Šī judikatūra tika "apšaubīta", un lietā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē Tiesai skaidri tika piedāvāts to mainīt.

43. Tomēr minētajā lietā Tiesa atteicās mainīt savu agrāko judikatūru. Tā atkārtoti norādīja, ka "[direktīvas] mērķi varētu tikt apdraudēti, ja [tās] 2. panta a) punkts tiktu interpretēts tādējādi, ka šajā direktīvā noteiktais pienākums veikt ietekmes uz vidi novērtējumu attiecas tikai uz tiem plāniem vai programmām, kuru pieņemšana ir obligāta. Pirmkārt, [..] minēto plānu vai programmu pieņemšana bieži vien nav noteikta vispārīgi. Otrkārt, šāda interpretācija ļautu dalībvalstij viegli apiet šo pienākumu veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, apzināti atturoties paredzēt, ka kompetentajām iestādēm ir pienākums pieņemt šādus plānus vai programmas" [17].

[14] Iesniedzējtiesas nolēmuma 19. punkts.

[15] Spriedumi, 2012. gada 22. marts, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., (C-567/10, EU:C:2012:159; turpmāk tekstā – "spriedums *Inter-Environnement Bruxelles* u.c."), 31. punkts; *Thybaut* u.c., 43. punkts, un 2019. gada 12. jūnijs, *CFE* (C-43/18, EU:C:2019:483; turpmāk tekstā – "spriedums *CFE*"), 54. punkts.

[16] Lietā *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*] sniedza šaurāku interpretāciju, proti, ka SVN būtu jāveic tikai plāniem un programmām, kas ir jāpieņem *obligāti*, jo tas ir noteikts valsts tiesību normā (ģenerāladvokātes J. Kokotes 2011. gada 17. novembra secinājumi lietā *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., C-567/10, EU:C:2011:755, 18. un 19. punkts). 2018. gada 25. janvāra secinājumos lietā *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. (C-671/16, EU:C:2018:39), 41. un 42. punkts, ģenerāladvokāte J. Kokote atkārtoti izklāstīja savu nostāju, apgalvojot, ka Tiesa esot paplašinājusi SVN direktīvas piemērošanas jomu vairāk, nekā likumdevējs vēlējies un dalībvalstis varēja paredzēt.

[17] Spriedums par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 48. punkts.

44. Tādējādi SVN direktīvas 2. panta a) punkta otrais ievilkums ir jāinterpretē "tādējādi, ka par "prasītiem" šīs direktīvas izpratnē un tās piemērošanas nolūkā ir jāuzskata plāni un programmas, kuru pieņemšana ir noteikta valsts normatīvajos aktos, kuros ir paredzētas iestādes, kuru kompetencē ir tos pieņemt, un to izstrādes procedūra" [18].

45. *Landesanwaltschaft Bayern* atkārtoti aicina Tiesu mainīt savu judikatūru [19], bet savas nostājas pamatojumam, manuprāt, tā neizvirza jaunus pārliecinošus argumentus. Savukārt iesniedzējtiesa par to neko nevaicā.

46. Uzskatu, ka spriedumā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē Tiesas virspalāta ir galīgi atrisinājusi šo jautājumu un nav nekāda pamata šo judikatūru pārskatīt.

47. Pēc iesniedzējtiesas teiktā [20], Noteikumi par *Inntal Süd* tika pieņemti atbilstoši pilnvarojošajām *BNatSchgG* normām. Tāpēc tie ir noteikumi, kas *paredzēti* normatīvajos un administratīvajos aktos, lai arī tie nebija jāizstrādā *obligāti*. Tādējādi ir izpildīts otrais nosacījums tam, lai Noteikumus atzītu par plānu vai programmu, attiecībā uz kuru ir jāveic SVN.

3. Plānu vai programmu izstrādā (jutīgā) saimnieciskās darbības jomā, uz ko attiecas SVN direktīva

48. SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir norādīts, ka, izņemot minētās tiesību normas 3. punktā noteikto, "vides novērtējumu veic visiem plāniem un programmām [..][,] kas sagatavoti lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, zvejniecībā, enerģētikā, rūpniecībā, transportā, atkritumu apsaimniekošanā, ūdens resursu apsaimniekošanā, telekomunikāciju un tūrisma nozarē, pilsētas un lauku plānošanā vai zemes lietošanā".

49. Saskaņā ar Tiesas apgalvojumu "Direktīvas 2001/42 3. pantā pienākums konkrētam plānam vai programmai veikt ietekmes uz vidi novērtējumu ir pakļauts nosacījumam, ka šajā tiesību normā paredzētais plāns vai programma var būtiski ietekmēt vidi [..]. Konkrētāk, saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu sistemātisku ietekmes uz vidi novērtējumu veic plāniem un programmām, kas ir izstrādāti noteiktās nozarēs un kas nosaka pamatprincipus Direktīvas 2011/92 I un II pielikumā uzskaitīto projektu īstenošanai nākotnē [..]" [21].

50. Tātad runa ir par jomām, kuras ir *jutīgas* no vides skatpunkta, kā izriet no IVN direktīvas I un II pielikuma un Direktīvas 92/43/EEK [22], un attiecībā uz kurām ir sistemātiski jāveic SVN [23].

[18] Spriedums par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 52. punkts.

[19] *Landesanwaltschaft Bayern* rakstveida apsvērumu 10. punkts.

[20] Iesniedzējtiesas nolēmuma 19. punktā ir norādīts, ka Noteikumu juridiskais pamats ir *BNatSchgG* 12. panta 1. punkta pirmais teikums, 20. panta 2. punkts un 26. pants (kuri reglamentē pilnvaras pieņemt, grozīt vai atcelt noteikumus par aizsargājamās ainavas apvidiem) kopsakarā ar *BayNatSchG* 51. panta 1. punkta 3. apakšpunktu un 52. pantu (kuros attiecīgi ir paredzēta kompetentā iestāde – šajā gadījumā Rozenheimas apriņķis – un šo noteikumu pieņemšanas procedūra).

[21] Spriedums par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 65. punkts.

[22] Padomes Direktīva (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.).

[23] Tomēr, ja šajās jutīgajās jomās esošajos plānos un programmās paredzēts izmantot nelielas teritorijas vietējā līmenī vai arī paredzētas nelielas iepriekšminēto plānu un programmu izmaiņas, novērtējums būtu jāveic tikai tad, ja dalībvalstis konstatē, ka tiem varētu būt būtiska ietekme uz vidi (SVN direktīvas 3. panta 3. punkts). Skat. šīs direktīvas 10. apsvērumu.

51. Pēc iesniedzējtiesas domām, Noteikumi par *Inntal Süd* tika izstrādāti *jomā* (dabas aizsardzība un ainavas saglabāšana), kas neatbilst SVN direktīva 5. pantā paredzētajām prasībām, un tāpēc šī joma nav minēta tās 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā [24].

52. Turklāt tā piebilst, ka Tiesa tikai dažos gadījumos ir lēmusi par "izstrādes" nosacījumu kādā konkrētā jomā, tāpēc tā lūdz atrisināt jautājumus par to:

– vai "izstrāde" ietver īpašu un mērķtiecīgu orientāciju uz kādu no SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētajām jomām vai arī

– pietiek ar to, ka plāni un programmas faktiski ietekmē šīs jomas (šajā lietā lauksaimniecību, mežkopību un zemes lietošanu), lai arī tie ir izstrādāti kādā citā jomā, kas šajā tiesību normā nav minēta (šajā lietā – dabas aizsardzība un ainavas saglabāšana) [25].

53. Tiesa patiešām nav bijusi visai prasīga, izvērtējot šo nosacījumu, lai noskaidrotu, vai pirms plāna vai programmas pieņemšanas ir jāveic SVN. Pietiek, ka plāns vai programma attiecas uz vienu no šīm jomām vai to skar vai ietekmē, lai uzskatītu, ka tie ir *izstrādāti* attiecībā uz šo jomu, ja vien SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā tā ir minēta kā viena no šādām jomām [26].

54. Turklāt šajā pantā uzskaitītās jutīgās jomas Tiesa ir interpretējusi plaši. Konkrēti:

– Tā ir norādījusi – tas, ka šajā tiesību normā ir atsauce gan uz "teritorijas plānošanu", gan uz "zemes lietošanu", nozīmē, ka "nozare, uz ko tā attiecas, nav tikai zemes lietošana šaurā nozīmē, proti, teritorijas sadalīšana zonās un šajās zonās atļauto darbību noteikšana, bet ka šī nozare noteikti ietver plašāku jomu" [27].

– Tā ir interpretējusi, ka dekrēts, ar ko nosaka pilsētas zemes konsolidācijas teritoriju un kas ļauj atkāpties no pilsētbūvniecības noteikumiem saistībā ar teritorijas apbūvi un plānošanu, ietilpst "pilsētas un lauku plānošan[as] vai zemes lietošan[as]" jomā SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē [28].

– Tā ir nospriedusi, ka SVN bija jāveic attiecībā uz Prezidenta dekrētu, ar ko nosaka aizsardzības pasākumus attiecībā uz kalna apgabalu un dažiem lielpilsētas parkiem [29], kura 1. pantā tostarp bija norādīts, ka tā mērķis ir nodrošināt "ainavas aizsardzību" [30].

[24] Iesniedzējtiesas nolēmuma 27. punkts. No SVN direktīvas 10. apsvēruma, 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta un 5. panta iesniedzējtiesa secina, ka SVN iepriekš ir jāveic plāniem un programmām, kas tieši izstrādāti vienā no 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētajām jomām un ir uz to vērsti, taču šajā lietā aplūkotā joma nav tajā minēto jomu vidū.

[25] Iesniedzējtiesas nolēmuma 29. punkts.

[26] Skat. spriedumus par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 66. punkts; 2019. gada 8. maijs, *Verdi Ambiente e Società (VAS) – Aps Onlus* u.c. (C-305/18, EU:C:2019:384), 48. punkts; 2018. gada 7. jūnijs, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. (C-671/16, EU:C:2018:403; turpmāk tekstā – "spriedums *Inter-Environnement Bruxelles* u.c."), 42.–45. punkts; *Thybaut* u.c., 47.–49. punkts, un 2016. gada 27. oktobris, *D'Oultremont* u.c. (C-290/15, EU:C:2016:816; turpmāk tekstā – "spriedums *D'Oultremont* u.c."), 44. punkts.

[27] Spriedums *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., 43. punkts.

[28] Spriedums *Thybaut* u.c., 48. un 49. punkts.

[29] 2011. gada 14. jūnija Prezidenta dekrēts Nr. 187/2011, ar ko nosaka aizsardzības pasākumus attiecībā uz Imita kalna apgabalu un Gudi–Ilisijas lielpilsētas parkiem Grieķijā, lai pielāgotu šīs teritorijas aizsardzību Atēnu lielreģiona plānošanas ģenerālplānam. Saskaņā ar tā 1. pantu "šī dekrēta priekšmets ir efektīva Imita kalna un tā perifēro teritoriju aizsardzība, īstenojot dzīvotņu, floras un faunas pārvaldību un ekoloģisku saglabāšanu, Atikas līcim nozīmīgo ekoloģisko darbību nostiprināšanu, *ainavas aizsardzību* un būvniecības kontroli" (mans izcēlums).

[30] Spriedums, 2015. gada 10. septembris, *Dimos Kropias Attikis* (C-473/14, EU:C:2015:582), 20. punkts.

55. Manuprāt, nekas neliedz, ka valsts pasākumus, kuru mērķis ir aizsargāt dabu un ainavu, *izstrādā attiecībā uz* SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētajām jutīgajām jomām, lai arī ar to saglabāšanu tie ir saistīti nevis tieši un konkrēti, bet gan netieši. Tāpēc, ja ir izpildīti pārējie nosacījumi, pirms attiecīgo plānu un programmu pieņemšanas parasti attiecībā uz tiem ir jāveic SVN.

56. Savos rakstveida apsvērumos Komisija apgalvo, ka SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir iekļauts izsmeļošs īpašo jomu saraksts, ko nevar ne papildināt, ne attiecināt to uz citām jomām, kuras tajā nav skaidri minētas, jo tāda esot bijusi likumdevēja griba [31].

57. Ar Tiesas spriedumiem šajā izsmeļošajā sarakstā nav iekļautas jaunas jutīgas jomas. Šajos spriedumos tikai ir neierobežojoši interpretētas sarakstā minētās jomas un netiek prasīts, ka plānam vai programmai jābūt izstrādātiem, tieši un skaidri orientējoties uz vienu vai vairākām no minētajām jomām, pietiek ar to, ka tie uz šīm jomām attiecas vai arī tās skar vai ietekmē.

58. Piekrītu Tiesas interpretācijai un neredzu pamatu, kāpēc būtu jāierosina šo judikatūru mainīt.

59. SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta formulējums apstiprina šādu šīs tiesību normas interpretāciju. Dažādās valodu versijās ir lietota terminoloģija, kas apstiprina, ka tas ir piemērojams jebkuram plānam vai programmai, kas izstrādāti *attiecībā uz* jutīgām jomām [32]. Šī vārdkopa ļauj interpretēt šo tiesību normu tādējādi, ka plānam vai programmai nav jābūt tieši vērstiem tikai uz vienu no minētajām jomām: pietiek ar to, ka tiem ir būtiska ietekme uz šīm jomām.

60. Pretēji tam, ko apgalvo Vācijas, Īrijas un Čehijas valdības, šāda interpretācija nenozīmē, ka nepamatoti tiktu paplašināta SVN direktīvas 3. panta 2. punkta piemērošanas joma, kaitējot tās 4. punktam. Šādi, manuprāt, tiek novērsts tas, ka dalībvalstis izvairās noteikt pienākumu veikt SVN attiecībā uz plāniem un programmām, kas skar jutīgas jomas, ietērpjot tos atšķirīgā terminoloģijā, piemēram, norādot, ka to mērķis ir dabas un ainavas aizsardzība.

61. Patiesībā šajā jautājumā radušos iebildumu pamatā ir zināms terminoloģiskais pārpratums: dabas un ainavas aizsardzība šā vārda tiešajā nozīmē nav *joma*, ko varētu pielīdzināt jomām, kuras īpaši uzskaitītas SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā. Ja šāda pielīdzināšana būtu iespējama, būtu jāpiemēro interpretācijas noteikums *inclusio unius, exclusio alterius*, un faktiski šādas *apgalvotās jomas* neminēšana uzskaitījumā nozīmētu, ka tā ir izslēgta.

62. Tomēr tiesību normā uzskaitītās jomas ir ļoti konkrētas darbības jomas (lauksaimniecība, zivsaimniecība, transports, enerģija, telekomunikācijas u.tml.), savukārt dabas un ainavas aizsardzība ir transversāls mērķis, kas pats par sevi var pamatot un attaisnot pasākumus, kuri vairāk vai mazāk tieši skar ikvienu no šīm jutīgajām jomām.

[31] Priekšlikumā Padomes direktīvai par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (COM(96) 511, galīgā redakcija; OV 1997, C 129, 14. lpp.) Komisija ierosināja atvērtu un neizsmeļošu jutīgo jomu sarakstu, kurās SVN plāniem un programmām iepriekš ir jāveic obligāti. Tomēr kopējā nostājā, ko Padome apstiprināja 2000. gada 30. martā (OV 2000, C 137, 11. lpp.) saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu pieņemšanu tika nolemts ieviest izsmeļošu jutīgo jomu sarakstu.

[32] Plāni un programmas "*que se elaboren con respecto a*" (spāņu valodas versija); "*élaborés pour*" (franču valodas versija); "*which are prepared for*" (angļu valodas versija); "*che sono elaborati per*" (itāļu valodas versija); "*que tenham sido preparados para*" (portugāļu valodas versija). Vācu valodas versija, šķiet, ir ierobežojošāka attiecībā uz plāniem un programmām, kas "*in den Bereichen* [..] *ausgearbeitet werden*".

63. Nesaprotu, kāpēc SVN direktīvas 5. panta 1. punkta prasības varētu "pielāgot" [33] plāniem un programmām uzskaitītajās jomās, nevis noteikumiem, kuru mērķis ir tieši dabas un ainavu aizsardzība un kuri netieši tos ietekmē. Manuprāt, nekas neliedz izstrādāt atzinumu, kurā tiek identificēta, aprakstīta un izvērtēta iespējamā būtiskā ietekme uz vidi, kas izriet no tādu plānu vai programmu īstenošanas, kuru mērķis ir dabas un ainavas aizsardzība [34].

64. Noteikumi par *Inntal Süd*, saskaņā ar kuriem tiek aizsargātas Bavārijas tiesību aktos minētās dabas un ainavu teritorijas (kas aptver aptuveni 30 % no šīs federālās zemes teritorijas), vienlaikus ietekmē dažas iepriekš minētās *jutīgās jomas*.

65. *Bund Naturschutz* norāda, ka tie ietekmē "zemes lietošanu" – un šī joma ir *expressis verbis* iekļauta SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā. Noteikumos tostarp ir paredzētas normas par būvdarbu un lauksaimniecības un mežsaimniecības darbības veikšanu, tāpēc saikne ar "zemes lietošanu" (tostarp ar "pilsētas un lauku plānošanu"), šķiet, ir neapšaubāma [35].

66. Virknei darbību aizsargājamajā dabas teritorijā Noteikumos ir prasīts saņemt iepriekšēju administratīvu atļauju [36]. Šīs atļaujas *pasargā* zemi no noteiktiem lietošanas veidiem, un, manuprāt, šie pasākumi ir saistīti ar tās lietošanu un pilsētas un lauku teritorijas plānošanu: abas jomas, kā jau teicu, ir minētas SVN direktīvas 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā.

67. Konkrēti, Noteikumu 5. pantā ir noteikts, ka atļauja ir jāsaņem ēku būvniecībai [37], ūdens apsaimniekošanai [38], pļavu saglabāšanai [39] vai meža izmantošanai [40] un citām darbībām [41].

4. Plāns vai programma, kurā nosaka pamatprincipus atļauju piešķiršanai turpmākiem projektiem, uz kuriem attiecas IVN direktīva

68. Papildus tam, ka plāns vai programma tiek izstrādāti attiecībā uz kādām jutīgām jomām, attiecībā uz to ir obligāti jāveic SVN saskaņā ar SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu, ja tajā ir noteikti pamatprincipi tādu projektu turpmākās attīstības saskaņošanai, kas uzskaitīti IVN direktīvas I un II pielikumā [42].

[33] Iesniedzējtiesas nolēmuma 27. punkts.

[34] Nekas neliedz identificēt, aprakstīt un izvērtēt tāda tiesību akta kā Noteikumi gan labvēlīgo, gan nelabvēlīgo ietekmi (piemēram, sekas, ko izraisa teritoriālās piemērošanas jomas samazināšana salīdzinājumā ar iepriekšējiem noteikumiem, lai atļautu īstenot mājokļu būvniecības projektus agrāk aizsargātās teritorijās). Tomēr tas neizslēdz, ka SVN nav obligāti jāveic, jo – kā izvērtēšu turpinājumā - tajos nav iekļauti īsti pamatprincipi.

[35] Iesniedzējtiesa atzīst (iesniedzējtiesas nolēmuma 22. punkts), ka "Noteikumos gan attiecībā uz *daudziem projektiem* un izmantošanu ir paredzēta virkne vispārīgu aizliegumu [..]". Mans izcēlums.

[36] Ģenerāladvokāte J. Kokote secinājumu lietās *CFE* un *Terre wallonne* (C-43/18 un C-321/18, EU:C:2019:56) 43. punktā tikai norādīja, ka "var labi saprast dažādu lietas dalībnieku šaubas par to, vai noteikšanu par īpaši aizsargājamu dabas teritoriju vai reģiona *Natura 2000* teritoriju aizsardzības mērķu noteikšanu var attiecināt uz kādu no šīm jomām [kas paredzētas Direktīvas 2001/43 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā]".

[37] Noteikumu 5. panta 1. punkta 1. apakšpunkts.

[38] Noteikumu 5. panta 1. punkta 4. un 5. apakšpunkts.

[39] Noteikumu 5. panta 1. punkta 6. apakšpunkts.

[40] Noteikumu 5. panta 1. punkta 8., 9. un 10. apakšpunkts.

[41] Pēc *Bund Naturschutz* domām (rakstveida apsvērumi franču valodas versijā, 17. lpp.), šis pants varētu attiekties uz zemes lietošanu, ietekmējot turpmākus būvdarbus, jo tajā nav iekļauta "preventīva atvēršanas klauzula", kā tas ir interpretēts valsts tiesu judikatūrā. Tomēr atbilde uz šo apsvērumu būs atkarīga no valsts tiesību interpretācijas.

[42] Spriedums, 2019. gada 8. maijs, *Verdi Ambiente e Società (VAS) – Aps Onlus* u.c. (C-305/18, EU:C:2019:384), 47. punkts, un spriedums par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 65. punkts.

69. Tādējādi šajā pantā ir noteikta prasība veikt SVN, ja:

– plānos vai programmās ir noteikti pamatprincipi projektu turpmākās attīstības saskaņošanai un

– attiecīgie projekti ir minēti IVN direktīvas I un II pielikumā.

a) Plāns vai programma, kurā ir paredzēta atļauja IVN direktīvas I un II pielikumā paredzētajiem projektiem

70. Saskaņā ar IVN direktīvas 1. panta 2. punktu "projekts" ietver:

– celtniecības darbu vai citu ierīkošanu vai programmu izpildi,

– citu iejaukšanos dabiskajā vidē un ainavā, to skaitā iejaukšanos, kas saistīta ar minerālo resursu ieguvi.

71. Jēdziens "projekts" (it īpaši IVN direktīvas 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta pirmajā ievilkumā) minētajā definīcijā attiecas uz darbiem vai iejaukšanos, lai izmainītu teritorijas fizisko izskatu [43].

72. Saskaņā ar IVN direktīvas 2. panta 1. punktu ir jāizvērtē projekti, kuriem var būt "būtiska ietekme uz vidi *inter alia* to rakstura, apjoma vai atrašanās vietas dēļ", kā tie ir definēti tās 4. pantā, kurā ir atsauce uz tās I un II pielikumā uzskaitītajiem projektiem [44].

73. IVN direktīvas 2. panta 1. punkta un 4. panta 1. punkta, skatot tos kopsakarā, interpretācija skaidri parāda, ka tās I pielikumā uzskaitītie projekti pēc sava rakstura rada būtiskas ietekmes uz vidi risku, un attiecībā uz tiem ir noteikti jāveic IVN [45].

74. Savukārt II pielikumā uzskaitīto projektu gadījumā dalībvalstis nosaka, vai attiecībā uz tiem ir jāveic IVN, izskatot katru konkrētu gadījumu vai iepriekš nosakot robežvērtības vai kritērijus.

75. Noteikumos par *Inntal Süd* ir iekļautas gan normas attiecībā uz darbībām, kuras neatbilst iepriekš minētajam IVN direktīvā lietotajam jēdzienam "projekts", gan darbībām, kuras tam atbilst.

[43] Spriedumi, 2012. gada 19. aprīlis, *Pro-Braine* u.c. (C-121/11, EU:C:2012:225), 31. punkts; 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622), 62. punkts, un 2020. gada 9. septembris, *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:680), 32. punkts.

[44] Spriedumi, 2011. gada 17. marts, *Brussels Hoofdstedelijk Gewest* u.c. (C-275/09, EU:C:2011:154), 25. punkts, un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622), 74. punkts.

[45] Spriedumi, 2011. gada 24. novembris, Komisija/Spānija (C-404/09, EU:C:2011:768), 74. punkts; 2015. gada 11. februāris, *Marktgemeinde Straßwalchen* u.c. (C-531/13, EU:C:2015:79), 20. punkts, un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622), 75. punkts.

76. Proti, kā norāda Komisija[46], Noteikumi attiecoties uz dažām darbībām, kuras neietilpst jēdzienā "projekts", lai arī tām iepriekš ir jāsaņem administratīva atļauja[47]. Neviena no tām neietver celtniecības darbu vai citu ierīkošanu vai programmu izpildi, ne arī fizisku iejaukšanos dabiskajā vidē vai ainavā. Tāpēc tām neesot piemērojams IVN direktīvā lietotais jēdziens "projekts", un tāpēc normā, kurā tās tiek minētas, netiek prasīts iepriekš veikt SVN.

77. Tomēr Noteikumos par *Inntal Süd* vienlaikus ir minēta nepieciešamība saņemt atļauju, lai aizsargājamā dabas teritorijā varētu veikt citas darbības, kas iekļautas IVN direktīvas I un II pielikumā uzskaitīto projektu sarakstā. Tas ir attiecināms uz vairākām darbībām, kas uzskaitītas šo Noteikumu 4. un 5. pantā[48]. Turklāt, kā jau teicu, tāds ir arī iesniedzējtiesas viedoklis[49].

78. Šīs pēdējās minētās darbības (kurām jāsaņem atļauja saskaņā ar Noteikumu 5. pantu), kā jau teicu, bez jebkādām grūtībām ir iekļaujamas IVN direktīvas I un II pielikumā minētajos projektos[50].

79. Turklāt Noteikumu 5. panta 1. punkta 1. apakšpunktā ir noteikta prasība saņemt atļauju ikvienam, kas vēlas "būvēt, pārbūvēt vai pārveidot *jebkāda veida objektus* [51], lai arī saskaņā ar būvnoteikumiem atļauja nav nepieciešama". Dažādos projektos, kas minēti IVN direktīvas I un II pielikumā, ir atsauce uz šiem darbiem.

80. Īsumā sakot, Noteikumus par *Inntal Süd* principā varētu klasificēt kā vienu no plāniem vai programmām, kas saistībā ar vajadzību iepriekš veikt SVN paredz prasību saņemt atļauju IVN direktīvas I un II pielikumā uzskaitītajiem projektiem.

81. Turpinājumā ir jāpārbauda, vai Noteikumos ir iekļauti arī pamatprincipi tādu turpmāku projektu izstrādei, uz kuriem attiecas IVN direktīva.

46 Tās rakstveida apsvērumu 22. punkts.

47 Bez šādas atļaujas nedrīkst tostarp: "novietot tirdzniecības furgonus vai uzstādīt, novietot un izmantot tirdzniecības vietas un tirdzniecības automātus" (5. panta 1. punkta 2. apakšpunkta d) punkts); "pārvietoties ar jebkāda veida mehāniskajiem transportlīdzekļiem ārpus ceļiem, celiņiem un teritorijām, kas pieejami vispārīgajai lietošanai, vai novietot tos šādās vietās" (5. panta 1. punkta 3. apakšpunkts); "uzsliet teltis vai novietot dzīvojamos treilerus (tostarp saliekamās [dzīvojamās] piekabes) vai kemperus neatļautās vietās vai arī atļaut šādas darbības" (5. panta 1. punkta 12. apakšpunkts); "atļaut lidaparātiem pacelties vai nolaisties ārpus atļautajiem lidlaukiem" (5. panta 1. punkta 13. apakšpunkts).

48 Saskaņā ar 4. pantu "aizsargājamās ainavas apvidos ir aizliegta jebkāda darbība, kas izmaina to raksturu vai ir pretrunā izvirzītajam aizsardzības mērķim". Noteikumu 5. pantā arī ir aizliegts "būvēt, pārbūvēt vai pārveidot jebkāda veida objektus [..]" (1. punkta 1. apakšpunkts); "uzstādīt vadus, kabeļus vai caurules virs un zem zemes virsmas, kā arī uzstādīt stabus" (1. punkta 2. apakšpunkta b) punkts); "izveidot vai būtiski pārveidot ceļus, celiņus vai laukumus, konkrēti – kempingus, sporta laukumus, rotaļlaukumus, peldvietas vai līdzīgus objektus" (1. punkta 2. apakšpunkta c) punkts); "iegūt ūdeni no zemes virsmas lielākā daudzumā, nekā atļauts koplietošanas vajadzībām, vai no zemes dzīlēm, pārveidot ūdenstilpes, to krastus vai gultnes, ūdens ieplūdi vai aizplūšanu vai pjezometrisko līmeni, veidot jaunas ūdenstilpes vai ierīkot drenāžas sistēmas" (1. punkta 4. apakšpunkts); "izcirst, nozāģēt vai citādi iznīcināt atklātās vietās un ārpus meža augošus atsevišķus kokus, dzīvžogus, birzis vai lauku krūmus, kas raksturo ainavu" (1. punkta 8. apakšpunkts); "pilnīgi vai daļēji izcirst mežaudzes, veikt pirmo apmežošanu vai šajā kontekstā veikt kailcirti, kuras platība pārsniedz 0,5 hektārus, pārveidot lapkoku, jauktu koku vai aluviālus mežus galvenokārt skujkoku mežos vai izveidot īpašus kultūraugus (piemēram, kokaudzētavas)" (1. punkta 9. apakšpunkts).

49 Šo secinājumu 36. punkts.

50 Projekti – "automaģistrāļu un ātrgaitas šoseju būve" (I pielikuma 7. punkta b) apakšpunkts); "jauna četru [vai vairāk] joslu ceļa būve" (I pielikuma 7. punkta c) apakšpunkts); "ūdens apsaimniekošanas projekti zemkopībā, ietverot apūdeņošanas un zemes drenēšanas projektus" (II pielikuma 1. punkta c) apakšpunkts), vai "sākotnējā apmežošana un atmežošana, lai pārietu uz citu zemes izmantošanas veidu" (II pielikuma 1. punkta d) apakšpunkts).

51 Mans izcēlums.

b) Plāns vai programma, ar ko nosaka pamatprincipus projektu atļaušanai

82. SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir prasīts, lai plānā vai projektā tiktu noteikti pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem, kas uzskaitīti IVN direktīvas I un II pielikumā.

83. Šis nosacījums rada vislielākās grūtības SVN direktīvas piemērošanā. Kā reiz jau esmu norādījis, prasība, ka "šajos plānos un programmās ir jāiekļauj *pamatprincipi* turpmākai tādu projektu atļaušanai, kam ir būtiska ietekme uz vidi, [ir] pamatelements, lai precīzi noteiktu SVN direktīvas piemērošanas jomu, pārmērīgi neiejaucoties dalībvalstu likumdošanas darbībā" [52].

84. Vārdkopā "kuros noteikti pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem" nav nekādas atsauces uz valsts tiesībām. Tādējādi tas ir autonoms Savienības tiesību jēdziens, kas Savienības teritorijā ir jāinterpretē vienveidīgi [53].

85. Plānā vai programmā ir noteikti pamatprincipi direktīvas aptverto projektu turpmākās attīstības saskaņošanai tad, ja šis plāns vai programma ir "akt[s], ar kuru, nosakot attiecīgajā nozarē piemērojamos noteikumus un kontroles mehānismus, ir definēts būtisks kritēriju un detalizētu darbību kopums, lai atļautu un īstenotu vienu vai vairākus projektus, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi" [54].

86. Tādējādi tiek nodrošināts, ka attiecībā uz priekšrakstiem, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, tiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums [55] saskaņā ar tiesisko regulējumu; *a sensu contrario* tiek novērsts, ka atsevišķi noteiktu kritēriju vai nosacījumu dēļ tiek uzlikts pienākums veikt SVN.

87. Tiesa ir precizējusi, ka "būtisks kritēriju un detalizētu darbību kopums" ir jāsaprot no kvalitatīva, nevis kvantitatīva viedokļa. Pietiek ar to, ka *kopumam* ir būtiska un nevis izsmeļoša nozīme, lai attiecībā uz plānu vai programmu, kurā tas ir noteikts, būtu jāveic SVN. Turklāt tas arī ļauj izvairīties no SVN direktīvā paredzēto saistību iespējamās apiešanas stratēģijas, piemēram, no pasākumu sadalīšanas vairākos pasākumos, kuru rezultātā tiktu mazināta šīs direktīvas lietderīgā iedarbība [56].

88. Valsts tiesiskajā regulējumā tiek noteikti pamatprincipi IVN direktīvas I un II pielikumā minēto projektu izstrādei tikai tad, ja šie pamatprincipi ir piemēroti tam, lai minētajiem projektiem izvirzītu nosacījumus [57].

89. Plānā vai programmā nav tieši jāparedz sīki izstrādāti projekti, bet, manuprāt, tajos ir jānosaka pietiekams skaits kritēriju, kas jāņem vērā, nosakot šo projektu saturu, kā arī to izstrādes un īstenošanas kārtību.

[52] Secinājumi lietā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 74. punkts.

[53] Spriedums par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 75. punkts.

[54] Spriedumi, *D'Oultremont* u.c., 49. punkts; *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., 53. punkts; *CFE*, 61. punkts, un par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 67. punkts.

[55] Spriedumi, 2012. gada 28. februāris, *Inter-Environnement Wallonie* un *Terre wallonne* (C-41/11, EU:C:2012:103; turpmāk tekstā – "spriedums *Inter-Environnement Wallonie* un *Terre wallonne*"), 42. punkts; *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., 54. punkts, un par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 68. punkts.

[56] Secinājumi lietā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 90. punkts. Skat. spriedumus *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., 55. punkts; *CFE*, 64. punkts, un par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 70. punkts.

[57] Šai domai savos rakstveida apsvērumos piekrīt Komisija un Vācijas valdība (tās apsvērumu 22. punkts), Čehijas valdība (tās apsvērumu 14., 19. un 23. punkts) un Īrijas valdība (tās apsvērumu 32. un 40. punkts).

90. Citiem vārdiem sakot, plānam vai programmai var būt būtiska ietekme uz vidi un attiecībā uz to iepriekš ir jāveic SVN, ja tajos ir noteikti pamatprincipi attiecībā uz šo projektu vietas izvēli, darbības veidu, apjomu un darbības nosacījumiem vai līdzekļu piešķiršanu tiem.

91. Saskaņā ar šo judikatūru pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem tika noteikti, iekļaujot būtisku kritēriju kopumu un to izstrādes nosacījumus, tostarp:

– Valonijas tiesiskajā regulējumā, kas attiecas it īpaši "uz vēja ģeneratoru tehniskajiem standartiem, ekspluatācijas kārtību (tostarp stroboskopiskajām ēnām), negadījumu un ugunsgrēku novēršanu (tostarp vēja ģeneratora apstādināšanu), skaņas līmeņa normām, atjaunošanu, kā arī finanšu nodrošinājuma izveidošanu"[58].

– Flandrijas reģiona tiesiskajā regulējumā (rīkojumā un apkārtrakstā), kurā ir ietverti noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju, tostarp pasākumi, kas attiecas uz aizēnojumu, drošību, kā arī trokšņa standartiem[59].

– (Galvaspilsētas Briseles) pilsētplānošanas regulējumā, kurā ir iekļauti konkrēti noteikumi par nekustamā īpašuma projektu īstenošanu un visām būvēm piemērojamas normas, proti, jebkāda veida nekustamajiem īpašumiem un to apkaimei, tostarp privātām vai sabiedrībai pieejamām "atklātu platību teritorijām" un "ceļu teritorijām", piemērojami noteikumi[60].

92. Tādējādi plānos un programmās, kurus Tiesa izvērtēja lietās *D'Oultremont* u.c., *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. un lietā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, bija noteikti projektu apstiprināšanas pamatprincipi, un tāpēc attiecībā uz tiem pirms to pieņemšanas bija jāveic SVN.

93. Vai tas ir attiecināms uz Noteikumiem par *Inntal Süd*? Iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai tas tā ir un vai šajos Noteikumos ir paredzēts būtisks skaits piemērojamu kritēriju, lai noteiktu Direktīvas 2001/42 I un II pielikumā paredzēto projektu saturu, izstrādes procedūru un īstenošanu. Iesniedzējtiesas nolēmumā, šķiet, ir norādīts, ka tas tā nav, un, kā izklāstīšu turpinājumā, būtībā piekrītu šim viedoklim.

94. Iesniedzējtiesa šaubās, vai Noteikumos par *Inntal Süd* patiešām ir paredzēti pamatprincipi projektu izstrādei. Pēc tās domām, Noteikumi "neietver konkrētas normas par projektu atļaušanu [..], [kā arī] nereglamentē projektu atļaušanas procesu (kādā konkrētā jomā), bet gan galvenokārt ir vērsti uz to, lai liegtu šo projektu īstenošanu vai katrā ziņā nodrošinātu, ka tajos tiek ievērotas dabas aizsardzības prasības"[61].

95. Informācija, kas sniegta Tiesai izskatāmajā lietā, apstiprina šo vērtējumu.

96. Pirmkārt, Noteikumos par *Inntal Süd* (4. pantā) ir paredzēts vispārīgs aizliegums aizsargājamajā dabas teritorijā veikt jebkādas darbības, kas izmaina teritorijas raksturu vai ir pretrunā dabas aizsardzības mērķim. Šis vispārīgais aizliegums, šķiet, atbilst aizliegumam, kas

[58] Sprieduma *D'Oultremont* u.c. 50. punktā Tiesa piebilda, ka "šādas normas ir pietiekami būtiskas un tām ir pietiekami nozīmīga piemērošanas joma, lai noteiktu attiecīgajā nozarē piemērojamos nosacījumus, un izvēles, kas tostarp ir saistītas ar vidi, kuras ir paredzētas ar minēto normu palīdzību, ir domātas, lai noteiktu nosacījumus, ar kuriem konkrēti projekti par vēja ģeneratoru iekārtu uzstādīšanu un ekspluatāciju var tikt atļauti attiecībā uz nākotni".

[59] Spriedums par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē.

[60] Spriedums *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., 48.–50. punkts.

[61] Iesniedzējtiesas nolēmuma 25. punkts.

federālajā līmenī ir noteikts *BNatSchG* 26. panta 2. punktā, un neietver nekādus papildu īstenošanas noteikumus, kas ļautu kvalificēt Noteikumus kā plānu vai programmu, kurā ir noteikti pamatprincipi projektu izstrādei.

97. Otrkārt, ir skaidrs, ka Noteikumu par *Inntal Süd* 5. pantā ir paredzēta prasība saņemt atļaujas darbībām aizsargājamajā dabas teritorijā un dažos gadījumos ir noteikti konkrēti ierobežojumi (piemēram, 5. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) un c) punkts, 5. panta 1. punkta 2. apakšpunkta a) punkts un 5. panta 1. punkta 9. apakšpunkts). Tomēr vairākumam aizliegumu un atļauju ir vispārīgs raksturs un ir vajadzīgas turpmākas darbības, lai varētu tieši ietekmēt tādu projektu izstrādi un īstenošanu, uz kuriem attiecas IVN direktīva.

98. Kā norāda Komisija [62], Noteikumos paredzēto normu nenoteiktības rezultātā tajos nav iekļauti īpaši kritēriji un noteikumi projektu atļaušanai. Tā kā minēto projektu izstrādē ir jāpiemēro citas normas, vienos pašos Noteikumos netiek piedāvāti pamatprincipi SVN direktīvā minēto projektu atļaušanai.

99. Nupat izklāstītais nebūt nav pretrunā spriedumam *CFE*, bet gan, gluži pretēji, ir saderīgs ar to. Minētajā lietā aplūkotais strīdīgais tiesiskais regulējums bija Galvaspilsētas Briseles reģiona valdības rīkojums par *Natura 2000* teritorijas noteikšanu [63]. Tajā bija noteikti vispārīgi un īpaši preventīvi pasākumi un aizliegumi, lai sasniegtu tajā noteiktos saglabāšanas un aizsardzības mērķus. Tālab tajā tika konkretizēti lēmumi, un tas iekļāvās vides aizsardzības pasākumu hierarhijā, kas ietvēra arī turpmāk pieņemamos apsaimniekošanas plānus.

100. Neraugoties uz iesniedzējtiesas vērtējumu [64], Tiesa nosprieda, ka tad, ja vien iesniedzējtiesa pārbaudē nekonstatēs citādi, "tāds rīkojums, kāds aplūkots pamatlietā, ar ko dalībvalsts nosaka īpaši aizsargājamu dabas teritoriju (ĪADT) un paredz aizsardzības mērķus, kā arī atsevišķus prevencijas pasākumus, nav to "plānu un programmu" vidū, attiecībā uz kuriem ir obligāti jāveic ietekmes uz vidi novērtējums" [65].

101. Noteikumu par *Inntal Süd* 5. pantam un Beļģijas dekrēta 15. pantam ir daudz kas kopīgs.

102. Īsumā sakot, ierosinu Tiesai SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu interpretēt tādējādi, ka tās piemērošanas jomā neietilpst noteikumi par dabas un ainavas aizsardzību, kuros ir paredzēti aizliegumi (ar izņēmumiem) un prasība saņemt atļauju, bet nav noteikti pietiekami sīki izstrādāti noteikumi par IVN direktīvas I un II pielikumā minēto projektu saturu, izstrādi un īstenošanu, lai arī šajos noteikumos ir paredzēti atsevišķi pasākumi, kas attiecas uz šajos projektos iecerētajām darbībām.

B. Trešais prejudiciālais jautājums

103. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai SVN direktīvas 3. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tādi Noteikumi kā šajā lietā aplūkotie ir vismaz plāni vai programmas, kam ir būtiska nozīme uz vidi citās jomās, kuras nav paredzētas šīs tiesību normas 2. punktā.

[62] Rakstveida apsvērumu 33. punkts.

[63] "Suanjē mežs ar mežmalām un blakus esošajiem mežiem un Voluves ieleja – Suanjē mežu masīvs – Voluves ieleja".

[64] Iesniedzējtiesa uzskatīja, ka kādas teritorijas noteikšana par īpaši aizsargājamu dabas teritoriju (ĪADT) rada tiesiskas sekas, pieņemot plānus un izskatot atļaujas pieteikumu, kas skar šo teritoriju, gan procedūras ziņā, gan attiecībā uz lemšanas kritērijiem, un tādējādi tā ir saistīta ar tādu darbību struktūras noteikšanu, kuras principā tiks atļautas, veicinātas vai aizliegtas, un tātad tā atbilst jēdzienam "plāns un programma" (spriedums *CFE*, 63. punkts).

[65] Spriedums *CFE*, 62. un 74. punkts.

104. Atgādināšu, ka ar SVN direktīvas 3. panta 4. punktu ir paplašināta tās piemērošanas joma. Atšķirībā no 3. panta 2. punkta netiek automātiski pieņemts, ka dažiem plāniem un programmām ir būtiska ietekme uz vidi, bet tiek prasīts, lai dalībvalstis to konstatētu. Tas attiecas uz plāniem un programmām, kas – lai arī tie nosaka pamatprincipus projektu turpmākai atļaušanai – nav minēti 3. panta 2. punktā.

105. Šis pienākums, kas paredzēts SVN direktīvas 3. panta 4. punktā (tāpat kā tās 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktais pienākums), ir atkarīgs no tā, vai attiecīgajā plānā vai programmā tiek noteikti pamatprincipi projektu turpmākās attīstības saskaņošanai [66].

106. Tā kā uz diviem pirmajiem prejudiciālajiem jautājumiem ierosinu atbildēt tādējādi, ka tādos Noteikumos kā šajā lietā aplūkotie nav definēti pamatprincipi projektu turpmākās īstenošanas saskaņošanai, man ir jāsecina, ka tie neietilpst jēdzienā "plāni un programmas" arī citās jomās, attiecībā uz ko saskaņā ar SVN direktīvas 3. panta 4. punktu iepriekš ir jāveic SVN.

107. Gan plānos un programmās jutīgās jomās, kas minētas 3. panta 2. punktā, gan plānos un programmās citās jomās, kas nav jutīgas, bet kam ir ietekme uz vidi un kas ir minētas SVN direktīvas 3. panta 4. punktā, ir jānosaka pamatprincipi konkrētu projektu apstiprināšanai un īstenošanai. Uzskatu, ka šajā ziņā pastāv atbilstība starp abu veidu plāniem un programmām.

108. Tāpēc nebūtu konsekventi noliegt, ka Noteikumos par *Inntal Süd* tiek noteikti pamatprincipi projektu īstenošanai jutīgās jomās, taču vienlaikus atzīt, ka šādi pamatprincipi tiek noteikti gadījumos, kas neattiecas uz jutīgām jomām.

C. Tiesas sprieduma iedarbības iespējamais ierobežojums

109. *Landesanwaltschaft Bayern* un Vācijas valdība vēlas, lai Tiesa ierobežotu tās sprieduma iedarbību, ja tiktu nospriests, ka attiecībā uz Noteikumiem par *Inntal Süd* būtu iepriekš jāveic SVN: tai būtu jāierobežo tā iedarbība laikā vai arī īslaicīgi jāaptur SVN direktīvas pārākuma izslēdzošās sekas.

110. Saskaņā ar iepriekš izklāstīto uzskatu, ka pirms tāda tiesiskā regulējuma kā Noteikumi par *Inntal Süd* pieņemšanas nav noteikta prasība sagatavot SVN. Tādējādi *Landesanwaltschaft Bayern* un Vācijas valdības paustās bažas par juridisko vakuumu samazinās.

111. Tāpēc nav jāapsver iespēja ierobežot Tiesas sprieduma, kurā tiks sniegta interpretācija, iedarbību vai apturēt SVN direktīvas pārākuma izslēdzošās sekas attiecībā uz valsts noteikumiem, kas ar to nav saderīgi.

112. Tomēr, ja Tiesa nepiekristu manai nostājai un nolemtu, ka attiecībā uz tādu tiesību aktu kā Noteikumi par *Inntal Süd* iepriekš ir jāveic SVN, pakārtoti izskatīšu iespējas ierobežot tās sprieduma iedarbību.

[66] Spriedums *CFE*, 60. punkts.

113. Iesniedzējtiesa norāda, ka līdz šim Vācijas Federatīvajā Republikā tika uzskatīts, ka attiecībā uz dabas un ainavas saglabāšanas teritorijām, tostarp īpašām saglabāšanas teritorijām saskaņā ar Direktīvu 92/43 [67], nebija iepriekš jāveic SVN. Tā piebilst:

– Ja Tiesa atzītu, ka saskaņā ar Savienības tiesībām pastāv pienākums veikt SVN vai attiecīgā gadījumā veikt iepriekšēju pārbaudi saskaņā ar valsts tiesībām, ir iespējams, ka daudzos aizsargājamo teritoriju noteikšanas gadījumos pēc SVN direktīvas transponēšanas termiņa beigām, proti, 2004. gada 21. jūlija, ir pieļauti procesuāli pārkāpumi.

– Saskaņā ar valsts tiesībām šāda pārkāpuma rezultātā attiecīgie normatīvie noteikumi nav spēkā [68]. Tādējādi pienākums veikt SVN vai iepriekšēju pārbaudi varētu "būtiski mazināt dabas un ainavas jomā Vācijā sasniegto aizsardzības līmeni" [69].

114. Šie apsvērumi tomēr nav mudinājuši iesniedzējtiesu lūgt ierobežot (pasludināmā) Tiesas sprieduma iedarbību. Tās klusēšana šajā jautājumā, manuprāt, ir būtiska norāde, ka nav pietiekamu iemeslu, kas pamatotu šo ierobežošanu [70].

115. Turpretim *Landesanwaltschaft Bayern* un Vācijas valdība tiesas sēdē uzsvēra nelabvēlīgo ietekmi uz vides aizsardzību, ko izraisītu dabas un ainavas aizsardzības teritoriju statusa atzīšana par nederīgu, un atkārtoti minēja savu prasījumu, kuru tās jau ir izteikušas tiesvedības rakstveida daļā [71].

116. Lai novērstu šādu situāciju, *Bund Naturschutz* tiesas sēdē ierosināja nepiemērot SVN direktīvu *sākotnēji* noteiktajām aizsargājamām dabas teritorijām, kam ir labvēlīga ietekme. Direktīva būtu piemērojama *turpmākām* minēto teritoriju izmaiņām, ciktāl tas vājinātu vides aizsardzību.

117. Nepiekrītu šādam risinājumam. Jautājumā par prasību iepriekš veikt SVN plānu un programmu iepriekšēja apstiprināšana SVN direktīvā netiek nošķirta no turpmākas to grozīšanas. Turklāt Tiesa ir norādījusi, ka SVN ir vajadzīgs arī attiecībā uz plāniem un programmām, kam ir labvēlīga ietekme uz vidi [72].

118. Jāatgādina, ka, pēc Tiesas domām, tā kā "Direktīvā 2001/42 nav noteikumu par sekām, kādas izriet no tajā noteikto procesuālo noteikumu pārkāpuma, dalībvalstīm atbilstoši savai kompetencei ir jāveic visi vajadzīgie vispārīgie vai īpašie pasākumi, lai par visiem "plāniem" vai

[67] Šajā iesniedzējtiesas nolēmumā nav uzdoti jautājumi par Kopienā nozīmīgām dabiskajām dzīvotnēm un savvaļas floras un faunas sugām, ko reglamentē Direktīva 92/43. Tiesiskajam regulējumam par šīm dzīvotnēm un sugām nevar gluži automātiski piemērot noteikumus par SVN direktīvā minētajiem plāniem un programmām.

[68] Pēc iesniedzējtiesas domām (iesniedzējtiesas nolēmuma 16. punkts), uz [Noteikumu iedarbības] neesamību varot atsaukties jebkurš, kas vēlas īstenot projektu aizsargājamā dabas teritorijā. Šajā gadījumā kompetentajai tiesai kā blakusjautājums būtu jāizvērtē Noteikumu spēkā esamība, un valsts tiesībās šajā ziņā nav noteikts termiņš, jo – tā piebilst – noteikumi atšķirībā no administratīvajiem aktiem nekļūst nepārsūdzami.

[69] Iesniedzējtiesas nolēmuma 16. punkta beigas.

[70] Iesniedzējtiesa uzsver (iesniedzējtiesas nolēmuma 16. punkts), ka radušies jautājumi ir svarīgi, taču, kā jau teicu, tieši nelūdz Tiesu ierobežot tāda iespējamā sprieduma iedarbību, no kura izrietētu Noteikumu nesaderība ar SVN direktīvu.

[71] Tāpat tās brīdināja par administratīvo slogu, kas rastos, ja tiktu atsāktas tiesvedības ar mērķi noteikt teritorijas un iepriekš veiktu SVN, ja šāda prasība tiktu noteikta.

[72] Spriedums *CFE*, 41. punkts.

"programmām", kam var būt "būtiska ietekme uz vidi" [Direktīvas 2001/42] izpratnē, pirms to pieņemšanas tiktu veikts vides novērtējums atbilstoši šajā direktīvā noteiktajiem procesuālajiem noteikumiem un kritērijiem"[73].

119. Tāpat pastāvīgajā judikatūrā ir noteikts, ka saskaņā ar lojālas sadarbības principu (LES 4. panta 3. punkts) dalībvalstīm ir pienākums likvidēt Savienības tiesību pārkāpuma radītās prettiesiskās sekas. Tāpēc valsts kompetentajām iestādēm, tostarp valsts tiesām, kurās ir celta prasība pret valsts tiesību aktu, kas ir pieņemts, pārkāpjot Savienības tiesības, ir pienākums atbilstoši savai kompetencei veikt visus pasākumus, kas ir vajadzīgi, lai novērstu SVN neveikšanu[74].

120. Saskaņā ar šo vispārējo pienākumu plāns vai programma, kas ir pieņemti bez SVN, pārkāpjot SVN direktīvu, valsts tiesai ir jāaptur, jāatceļ vai jāatstāj bez piemērošanas, lai faktiski ievērotu Savienības tiesību pārākumu. *A fortiori* tas būtu attiecināms arī uz atļaujām, kas izsniegtas projektiem, kuri balstīti uz šiem plāniem vai programmām[75].

1. Par sprieduma iedarbības ierobežošanu laikā

121. Tiesiskās sekas, kas izriet no Tiesas prejudiciālajiem nolēmumiem par interpretāciju, attiecas uz laiku kopš interpretētās Savienības tiesību normas stāšanās spēkā[76].

122. Atkāpi no šā principa Tiesa pieļauj tikai izņēmuma kārtā, piemērojot Savienības tiesību sistēmai raksturīgo vispārējo tiesiskās drošības principu. Tālab ir jābūt ieinteresēto personu labticībai un būtisku traucējumu rašanās riskam, kas ir jāpierāda valstij, kura uz to atsaucas[77].

123. *Landesanwaltschaft Bayern* un Vācijas valdības izvirzītos argumentus par strīdīgo Noteikumu pieņemšanu neuzskatu par pietiekamiem, lai pamatotu šādu prasījumu.

124. No SVN direktīvas 2. un 3. panta interpretācijas, ko Tiesa ir sniegusi 2012. gada spriedumā *Inter-Environnement Wallonie* un *Terre wallonne*, vismaz varēja paredzēt, ka Vācijas noteikumus par aizsargājamām teritorijām to satura dēļ varētu kvalificēt kā plānus un programmas, attiecībā uz kuriem iepriekš ir jāveic SVN, lai arī valsts tiesību aktos tas nav prasīts.

[73] Spriedumi par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 82. punkts, un 2016. gada 28. jūlijs, *Association France Nature Environnement* (C-379/15, EU:C:2016:603; turpmāk tekstā – "spriedums *Association France Nature Environnement*"), 30. punkts.

[74] Šajā un nākamajos punktos izklāstītās domas atbilst tām, kas ir paustas secinājumos lietā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē.

[75] Šajā nozīmē skat. spriedumus *Association France Nature Environnement*, 31. un 32. punkts; 2019. gada 12. novembris, Komisija/Īrija (*Derrybrien* vēja parks) (C-261/18, EU:C:2019:955), 75. punkts, un par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 83. punkts.

[76] Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šajā ziņā Tiesas sniegtā Savienības tiesību normas interpretācija, īstenojot ar LESD 267. pantu piešķirto kompetenci, izskaidro un precizē šīs normas nozīmi un tvērumu, kā tā ir vai bija jāsaprot un jāpiemēro kopš tās spēkā stāšanās brīža. No tā izriet, ka šādi interpretētu normu tiesa var piemērot un tiesai tā ir jāpiemēro tiesiskajām attiecībām, kas ir radušās un ir nodibinātas pirms sprieduma par lūgumu sniegt interpretāciju pasludināšanas, ja turklāt ir izpildīti nosacījumi, kuri ļauj kompetentajās tiesās sākt tiesvedību attiecībā uz minētās tiesību normas piemērošanu (spriedumi, 2019. gada 3. oktobris, *Schuch-Ghannadan*, C-274/18, EU:C:2019:828, 60. punkts, un 2020. gada 16. septembris, *Romenergo* un *Aris Capital*, C-339/19, EU:C:2020:709, 47. punkts).

[77] Spriedumi, 2019. gada 3. oktobris, *Schuch-Ghannadan* (C-274/18, EU:C:2019:828), 61. punkts, un 2020. gada 16. septembris, *Romenergo* un *Aris Capital* (C-339/19, EU:C:2020:709), 48.–50. punkts. Pēdējā minētā sprieduma 49. punktā ir paskaidrots, ka Tiesa ir izmantojusi šādu risinājumu tikai ļoti konkrētos apstākļos, kad pastāvēja risks, ka varētu iestāties smagas ekonomiskas sekas, it īpaši saistībā ar tādu tiesisko attiecību lielo skaitu, kas nodibinātas labticīgi, pamatojoties uz regulējumu, kurš tika uzskatīts par spēkā esošu, un kad izrādījās, ka privātpersonas un valsts iestādes bija iesaistītas Savienības tiesībām neatbilstošā rīcībā, tāpēc ka bija pastāvējusi objektīva un būtiska nenoteiktība attiecībā uz Savienības tiesību normu piemērojamību, un šo nenoteiktību, iespējams, bija veicinājusi citu dalībvalstu vai Eiropas Komisijas rīcība (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Schuch-Ghannadan*, C-274/18, EU:C:2019:828, 62. punkts un tajā minētā judikatūra).

125. Tāpat bija paredzams, ka Tiesa nospriedīs, ka SVN ir jāveic ne tikai attiecībā uz plāniem un programmām, kam ir nelabvēlīga ietekme uz vidi, bet arī tiem, kam ir labvēlīga ietekme (piemēram, plāniem un programmām, ar ko nosaka aizsargājamās dabas teritorijas) [78].

126. Tas, ka Komisija nav cēlusi pret Vācijas Federatīvo Republiku prasības par pienākumu neizpildi (jo pirms plānu vai programmu attiecībā uz aizsargājamām dabas un ainavas teritorijām pieņemšanas tā nebija veikusi SVN), pats par sevi nav iemesls atsaukties uz Vācijas iestāžu labticību.

127. Pārliecinoši, manuprāt, nav arī iemesli, kurus šīs iestādes min, lai apgalvotu, ka noteikumu par aizsargājamām dabas un ainavas teritorijām atcelšana *eo ipso* izraisītu "katastrofiskas" sekas Vācijā, kā tiesas sēdē apgalvoja daži lietas dalībnieki. Šos iemeslus atspēko turpmāk minētais:

– pirmkārt, Noteikumu *Inntal Süd* ietekmes neesamībai varētu būt pat labvēlīga ietekme uz vidi, ja, kā apgalvo *Bund Naturschutz*, būtu jāpiemēro iepriekšējie noteikumi, kuru rezultātā ar Noteikumiem par *Inntal Süd* samazinātā aizsargājamā teritorija tiktu paplašināta līdz mērogam, kādā tā bija līdz tam;

– otrkārt, pārējo nozaru noteikumu pastāvēšana attiecībā uz šo un līdzīgām teritorijām ļauj veikt administratīvu kontroli pār lielu daļu darbību, kurām, iespējams, ir ietekme uz vidi.

2. Neatbilstīgu valsts tiesību aktu nepiemērojamību nosakošā Direktīvas 2001/42 pārākuma seku īslaicīga apturēšana

128. Tiesa ir atzinusi, ka izņēmuma kārtā un primāro tiesiskās noteiktības apsvērumu dēļ var noteikt nepiemērošanas seku – kādas rada Savienības tiesību normas piemērošana tām pretrunā esošām valsts tiesībām – īslaicīgu apturēšanu [79].

129. Šī prerogatīva ir rezervēta tikai Tiesai, no kuras judikatūras izriet:

– ja valsts tiesām būtu tiesības piešķirt valsts tiesību normām pārākumu pār pretrunā esošām Savienības tiesībām, pat ja tas būtu tikai uz laiku, tiktu apdraudēta Savienības tiesību vienota piemērošana [80];

– ja valsts tiesībās tas ir atļauts, valsts tiesa izņēmuma kārtā un pēc katras konkrētas lietas izskatīšanas var īslaicīgi ierobežot valsts tiesību normas, kas pieņemta, nepildot SVN direktīvā paredzētos pienākumus, spēkā neesamības atzīšanas efektivitāti.

[78] Spriedums *CFE*, 41. punkts. Jau agrāk 2008. gada 25. jūlija sprieduma *Ecologistas en Acción-CODA* (C-142/07, EU:C:2008:445) 41. punktā tā bija nospriedusi, ka tas ir attiecināms uz IVN direktīvā minēto projektu novērtējumu.

[79] Spriedumi, 2010. gada 8. septembris, *Winner Wetten* (C-409/06, EU:C:2010:503), 66. un 67. punkts, un *Association France Nature Environnement*, 33. punkts.

[80] Spriedumi, 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie un Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622), 177. punkts, un par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē, 84. punkts.

130. Lietas dalībnieki nav vienisprātis par to, vai Vācijas tiesībās ir atļauts īslaicīgi atstāt spēkā noteikumus par aizsargājamām dabas teritorijām pēc to atcelšanas. *Landesanwaltschaft Bayern* apgalvo, ka tas tā nav [81], savukārt pēc *Bund Naturschutz* domām, saskaņā ar iesniedzējtiesas judikatūru esot pieļaujams tos īslaicīgi piemērot, ja tie ir atcelti formālu iemeslu dēļ [82].

131. Iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai tai ir procesuālas iespējas atļaut provizoriski piemērot noteikumus par aizsargājamām dabas un ainavas teritorijām, neraugoties uz to spēkā neesamību [83]. Pretējā gadījumā Tiesas judikatūra par pārākuma izraisīto nepiemērojamības seku pagaidu apturēšanu nebūtu piemērojama.

132. Gadījumā, ja Vācijas tiesību aktos tas ir atļauts, būtu jāpārbauda, vai pārākuma īslaicīgu nepiemērošanu attaisno primārs ar vides aizsardzību saistīts apsvērums un vai ir izpildīti pārējie spriedumā *Inter-Environnement Wallonie Terre wallonne* [84] noteiktie nosacījumi.

133. Vācijas iestādes kā primāru vispārējo interešu apsvērumu min to, ka vides aizsardzība mazinātos, ja netiktu piemēroti šie Noteikumi vai citi tiem līdzīgi noteikumi.

134. Manuprāt, nav pilnībā pierādīts, ka noteikumu par aizsargājamām dabas un ainavas teritorijām iespējamā spēkā neesamība vai to iedarbības zaudēšana [85] (tāpēc, ka attiecībā uz tiem iepriekš nav veikts SVN) neizbēgami izraisītu tik lielu juridisko vakuumu, ka tiktu apdraudēta vides aizsardzība. Tas ir atspēkojams ar vairākiem argumentiem:

– aizsargājamās teritorijas, kas tika aizsargātas pirms SVN direktīvas stāšanās spēkā 2004. gadā, netiktu skartas;

– teritorijās, kurām aizsardzība ir piešķirta pēc 2004. gada, tādu noteikumu efektivitātes zaudēšanu (vai attiecīgā gadījumā spēkā neesamību), kuri tika apstiprināti, iepriekš neveicot SVN, vismaz daļēji var "neitralizēt", piemērojot iepriekšējos aizsardzības noteikumus atbilstoši tam, kā jau esmu norādījis;

– ja – kā norāda iesniedzējtiesa – noteikumus, kas ir apstiprināti, iepriekš neveicot SVN, un kas savulaik netika apstrīdēti tieši, var pārsūdzēt, izmantojot netiešu mehānismu (iebilde par prettiesiskumu vai blakusprasība), nav pierādīts, ka šādā tiesvedībā pasludinātajam spriedumam ir *erga omnes* iedarbība [86];

– federālie un federālo zemju noteikumi, kuros iekļauts SVN direktīvas saturs, joprojām ir obligāti, un tie var apturēt tādu projektu īstenošanu, kam ir nelabvēlīga ietekme uz vidi;

– tāpat nozaru tiesību aktos ir paredzēti kontroles mehānismi pār videi potenciāli kaitīgām darbībām, piemērojot pilsētbūvniecības prasības un noteikumus attiecībā uz būvniecību,

[81] Tās rakstveida apsvērumu 50. punkts.

[82] *Bund Naturschutz* rakstveida apsvērumi, 25. lpp., kuros ir minēts *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa) 1979. gada 25. oktobra spriedums 2 N 1/78 – *BVerwGE* 59, 48–56, 11. punkts. Vācijas valdība un *Landesanwaltschaft Bayern* tiesas sēdē norādīja, ka šī judikatūra neesot piemērojama izskatāmajā lietā.

[83] Pēc tiesas sēdes Tiesai tika darīts zināms, ka *BNatSchG* 22. pants ir ticis papildināts ar 2.a un 2.b punktu, lai nodrošinātu aizsargājamo teritoriju statusa saglabāšanu.

[84] Minētā sprieduma 59.–63. punkts. Tas ir apgalvots arī spriedumā *Association France Nature Environnement*, 43. punkts.

[85] Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai valsts tiesībās SVN neveikšana pirms Noteikumu pieņemšanas izraisa minēto noteikumu spēkā neesamību vai arī to neefektivitāti.

[86] Iesniedzējtiesai ir jālemj, kāda ir iedarbība – *erga omnes* iedarbība vai iedarbība, kas attiecas tikai uz aplūkojamo *netiešo prasību*, – spriedumam, kas pasludināts tiesvedībā par atteikumu izsniegt atļauju atsevišķam projektam, pēc tāda formāla trūkuma konstatējuma, kurš skar attiecīgos noteikumus. Šajā ziņā atsaucos uz 125.–130. punktu savos secinājumos lietā par vējturbīnām Ālterā un Nēvelē.

ūdenssaimniecību, kalnrūpniecību, izrakumiem un zemes darbiem, lauksaimniecību, mežsaimniecību, tūrismu un citām līdzīgām darbībām.

IV. Secinājumi

135. Saskaņā ar izklāstīto ierosinu Tiesai *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Vācija) atbildēt šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tā piemērošanas jomā neietilpst noteikumi par dabas un ainavas aizsardzību, ar ko ir ieviesti vispārīgi aizliegumi (ar izņēmumiem) un prasība saņemt atļauju, bet kuros nav paredzēti pietiekami sīki izstrādāti noteikumi par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu I un II pielikumā minēto projektu saturu, izstrādi un īstenošanu, lai arī šajos noteikumos ir paredzēti atsevišķi pasākumi, kas attiecas uz šajos projektos iecerētajām darbībām.

2) Direktīvas 2011/42 3. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tādiem noteikumiem par dabas un ainavas aizsardzību, kuri nav plāns vai programma – kam ir būtiska ietekme uz vidi citās, šā panta 2. punktā neminētajās jomās –, tas nav piemērojams tāpēc, ka tajos nav iekļauti pietiekami sīki izstrādāti noteikumi par Direktīvas 2011/92 I un II pielikumā uzskaitīto projektu saturu, izstrādi un īstenošanu.